

Memo spuitzones

contactpersoon: camping de Vliert | gemeente Bunnik
datum: 15 oktober 2019
projectmedewerker: mr. J.J. van Nuland | R. van der Made, MSc.
betreft: Spuitzones Rijsbruggerweg 2 Bunnik

Inleiding

Bij de teelt van gewassen (akkerbouw, fruitteelt) moet rekening worden gehouden met 'spuitzones'. Dit is een zone, gebaseerd op jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State, die moet worden aangehouden ten opzichte van de gronden waarop gewassen worden gehouden en waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. De zone is bedoeld om, voor omliggende functies, een goed woon- en leefklimaat te kunnen garanderen en voor de omliggende agrarische bedrijven dat zij hun bedrijfsvoering ongehinderd kunnen uitvoeren.

Camping de Vliert is voornemens op de locatie aan de Rijsbruggerweg 2 te Bunnik het huidige kampeerterrein uit te breiden (zie navolgende afbeelding voor begrenzing). Om dit juridisch-planologisch mogelijk te maken dient een bestemmingswijziging toegepast te worden. Lopende de planvorming is de vraag gerezen of een eventuele fruitboomgraad op de aangrenzende gronden en de daarbij behorende spuitzones een belemmering kunnen zijn voor de bestemmingswijziging en anderzijds of de bestemmingswijziging een belemmering kan zijn voor de agrarische bedrijfsvoering.

Concreet is de vraag of de beoogde bestemmingswijziging tot gevolg heeft dat:

1. er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat op het beoogde kampeerterrein, rekening houdend met het eventuele gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op aangrenzende gronden;
2. de agrarische bedrijfsvoering wordt gehinderd.

Begrenzing uitbreiding kampeerterrein

Regelgeving

Er zijn in Nederland geen wettelijke bepalingen over minimaal aan te houden afstanden tussen gronden waarop gewassen (zoals bij voorbeeld fruitbomen) in de open lucht worden geteeld en nabij gelegen woningen. De Nederlandse wetgeving met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen is met name gericht op de reductie van de risico's van het gebruik van deze middelen voor het watermilieu. De Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) bevat een toelatingsstelsel voor het op de markt brengen en het gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. In deze wet zijn ook bepalingen opgenomen die betrekking hebben op de bescherming van de gezondheid van de professionele gebruikers en werknemers.

De richtafstanden die zijn opgenomen in de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' (2009) hebben geen betrekking op open teelten en zijn daarmee niet bruikbaar (ABRvS 23 september 2009, zaaknummer 200900570/1/R2).

Het Activiteitenbesluit milieubeheer bevat regels om de emissie van bestrijdingsmiddelen naar het water te reduceren. De afstanden en teeltvrije zones die in het Activiteitenbesluit worden genoemd zijn gerelateerd aan het oppervlaktewater. Het Activiteitenbesluit is evenmin bruikbaar.

Vanwege het ontbreken van wetgeving is een in de praktijk (als gevolg van jurisprudentie) gegroeide vuistregel ontstaan die aangeeft dat een afstand van 50 m tussen agrarische gronden met open teelten (veelal fruitteelt) en een voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige functies in acht moet worden genomen. Gevoelige functies zijn plaatsen waar regelmatig en voor een groot gedeelte van de dag, mensen verblijven of samenkomen. Bij de afstand van 50 m wordt ervan uitgegaan dat enerzijds de bedrijfsvoering van de agrariër

niet wordt belemmerd en dat er anderzijds geen nadelige effecten optreden voor de gezondheid van omwonenden. Deze afstand is echter indicatief. Daarnaast moet hierbij de kanttekening gemaakt worden dat deze zone van 50 m uitgaat van de toepassing van bestrijdingsmiddelen zonder enige vorm van driftreductie. Op grond van artikel 3.78a van het Activiteitenbesluit geldt dat er verplicht ten minste 75% driftreducerend gespoten moet worden. Uitgaande van deze verplichte spuitmethode is middels de onderzoeksresultaten van de WUR voor fruitteelt te onderbouwen dat met een minimale afstand van 35 m van de bebouwing tot de eerste bomenrij er sprake is van een goed woon- en leefklimaat. Daarmee is de vuistregel van 50 m niet meer van toepassing en kan volstaan worden met een kleiner aan te houden afstand.

In de uitspraak in zaak 2015-06413/1/R2 is naar voren gekomen dat locatie specifieke omstandigheden in de overwegingen dienen te worden betrokken. De uitspraak van de Afdeling d.d. 10 september 2014 betekent in dit verband dat de afstand van 50 m niet overal behoeft te worden toegepast. Er kunnen zich omstandigheden voordoen waar van deze aan te houden afstand (gemotiveerd) kan worden afgeweken. Het gaat om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat op/in de gevoelige functies en de borging van de te nemen maatregelen om tot dit klimaat te komen.

Om te bepalen of afgeweken kan worden van de vuistregel zijn onder andere de volgende aspecten relevant:

1. *wat wordt planologisch mogelijk gemaakt;*
2. *welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt;*
3. *wat zijn de effecten van deze gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling;*
4. *welke driftreducerende middelen worden gebruikt;*
5. *de overheersende windrichting (in casu westenwind).*

Spuitgevoelige bestemming

Om te bepalen of bij de bestemmingswijziging sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat dient eerst bepaald te worden wat wordt aangemerkt als gevoelig. Voor het bepalen van het zijn van spuitgevoelig hanteert de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het criterium of personen ergens langdurig verblijven.

Personen verblijven één of meerdere dagdelen op het kampeerterrein, waardoor in bepaalde mate sprake is van spuitgevoeligheid. Voor de beoogde recreatieve functie kan echter uitgegaan worden van een mindere mate van blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen, omdat hier niet permanent wordt verbleven. Personen verblijven voor een periode van 1-4 weken op het kampeerterrein. De camping is geopend van april tot oktober. Om die reden hoeft er in principe geen rekening gehouden te worden met een situatie waarin gewasbeschermingsmiddelen buiten de volbladsituatie worden toegepast.

De bestaande bedrijfswoning, die als bedrijfswoning bij het kampeerterrein/agrarisch bedrijf fungeert, zal in de beoogde situatie als bedrijfswoning bij het kampeerterrein dienen. Daarmee is in zowel de huidige als de toekomstige situatie sprake van een spuitgevoelige functie. De bestemmingswijziging brengt geen verslechtering van het woon- en leefklimaat ter plaatse van de bedrijfswoning met zich mee.

Geldend bestemmingsplan

In het geldende bestemmingsplan 'Buitengebied Bunnik 2011' (vastgesteld op 24 november 2011) hebben het gehele plangebied en de aangrenzende gronden de bestemming 'Agrarisch met waarden - Landschapswaarden'.

Binnen deze bestemming is onder andere grondgebonden agrarische bedrijvigheid in een reëel agrarisch bedrijf toegestaan. Onder grondgebonden bedrijven wordt in ieder geval verstaan: grondgebonden veehouderijen, akkerbouw-, fruitteelt- en vollegrondstuinbouw-bedrijven, sedumteeltbedrijven en boomteeltbedrijven, waarvan de bomen rechtstreeks in de grond zijn geplant. Daarmee zijn teeltvormen waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt toegestaan.

Deze bestemming is voor wat betreft de bedrijfswoningen, zoals de bedrijfswoning in het plangebied, aan te merken als een gevoelige bestemming.

In artikel 4.3.3 van het geldende bestemmingsplan is bepaald dat de aanplant van fruitbomen vanwege de spuitzone niet toegestaan is binnen 30 m rond woningen van derden in het buitengebied en terreinen bestemd voor verblijfsrecreatieve woningen. Als uitzondering hierop is onder b de aanplant van fruitbomen wel toegestaan rond terrein voor (kleinschalig) kamperen. Gezien deze uitzondering verzet het geldende bestemmingsplan zich (ook na de beoogde bestemmingswijziging) niet tegen de aanplant van fruitbomen.

In het bestemmingsplan dat de uitbreiding van het kampeerterrein juridisch-planologisch mogelijk zal maken zal het plangebied een recreatiebestemming krijgen. Daarmee wordt, in aanvulling op de bestaande bedrijfswoning, een spuitgevoelige functie toegevoegd.

Bestaande situatie

De gronden waar de beoogde uitbreiding van het kampeerterrein is voorzien zijn in eigendom van de initiatiefnemer. Ook de gronden direct ten westen en noorden van dit terrein zijn in eigendom van de initiatiefnemer. Aan de oostzijde ligt de Rijsbruggerweg. De gronden ten zuiden van de locatie zijn eigendom van een derde.

Op de gronden waar de beoogde uitbreiding van het kampeerterrein is voorzien is op eigen terrein een pruimenboomgaard van een beperkte omvang aanwezig. Deze fruitboomgaard wordt als onderdeel van het plan verwijderd. Binnen een straal van 50 m zijn verder geen boomgaarden aanwezig die beschouwd kunnen worden als bedrijfsmatig en onderdeel uitmaken van een volwaardig fruitteeltbedrijf.

Beoordeling toekomstige situatie

Voorzienbaarheid spuitzone

In de bestaande situatie is in de directe omgeving van het plangebied geen bedrijfsmatige fruitboomgaard aanwezig. Bij uitspraak van 20 december 2017 (ECLI:NL:RVS:2017:3524) gaat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in op de vraag of rekening gehouden moet worden met agrarische gronden, die worden gebruikt ten behoeve van de veehouderij en waar het geldende bestemmingsplan de teelt van gewassen waarbij bestrijdingsmiddelen mogen worden gebruikt niet uitsluit, in de nabijheid van gronden waar woningbouw mogelijk gemaakt wordt. De Afdeling nam daartoe in aanmerking, dat de veehouder geen enkel concreet voornemen kenbaar had gemaakt om het huidige agrarische gebruik te wijzigen. Bovendien had appellante ook niet gesteld dat wijziging van het gebruik

binnen de planperiode voorzienbaar was. Gezien de omstandigheden dat sprake was van een veehouderij die recent nog had uitgebreid en geen plannen kenbaar had gemaakt om het bedrijf te staken of de bedrijfsvoering ingrijpend te wijzigen, komt de Afdeling tot de conclusie dat verandering van het bestaande agrarische gebruik binnen de planperiode zodanig onwaarschijnlijk is, dat de raad in redelijkheid geen rekening had hoeven te houden met een vorm van agrarisch gebruik waarbij spuitzones dienen te worden aangehouden.

In het onderhavige geval zijn de gronden direct ten zuiden van het plangebied in gebruik als gras- en akkerland bij de melkveehouderij. Bij de teeltvormen die hier worden toegepast worden nauwelijks bestrijdingsmiddelen gebruikt. De veehouderij heeft vooralsnog niet de intentie het huidige agrarische gebruik te wijzigen en bijvoorbeeld een volledige fruitboomgaard aan te planten. Wel is aangegeven deze rechten te willen behouden. Dit is ook het uitgangspunt van deze planvorming.

De veehouderij heeft redelijk recentelijk een nieuwe stal gebouwd (2016). De gronden in de omgeving zijn in gebruik voor de productie van veevoer en de afvoer van meststoffen. Daarmee is te motiveren dat het bestaande agrarische gebruik gedurende de planperiode in een vergelijkbare wijze zal worden voortgezet. Gezien het voorgaande kan, in lijn met de uitspraak van de Afdeling, gemotiveerd worden dat, bij afwezigheid van een productieboomgaard, volstaan kan worden met het juridisch borgen van maatregelen tegen eventuele drift van bestrijdingsmiddelen indien gedurende de planperiode toch nabijgelegen gronden in gebruik genomen worden voor een productieboomgaard.

Spuitzone fruitboomgaard

Ondanks dat er aanleiding is om geen rekening te houden met een vorm van agrarisch gebruik waarbij spuitzones dienen te worden aangehouden op gronden grenzend aan het beoogde kampeerterrein, wordt in het vervolg ingegaan op de mogelijke situatie dat er een boomgaard aanwezig is. Omdat het gaat om een theoretische situatie, kan er geen locatie-specifiek onderzoek uitgevoerd worden. Om aan te kunnen tonen of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat op het beoogde kampeerterrein en de agrarische bedrijfsvoering niet belemmerd kan worden, dient er uitgegaan van de maximale planologische invulling. Hierbij wordt uitgegaan van de aanwezigheid van een fruitboomgaard en aangesloten bij jurisprudentie.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2018:1741) gaat bij de uitspraak van 6 juni 2018 in op een locatiespecifiek onderzoek dat is uitgevoerd het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij een boomgaard. Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van het rapport 'Driftblootstelling van omstanders en omwonenden door boomgaard bespuitingen' van het onderzoeksinstituut Plant Research International (PRI) van maart 2015 met onderzoeksgegevens uit de periode 2008-2012. In het bijzonder is gebruik gemaakt van een driftcurve die betrekking heeft op drift van gewasbeschermingsmiddelen door de lucht. Met een dergelijke driftcurve kan een modelmatige voorspelling worden gedaan over de mate van blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen door drift naar de lucht op een bepaalde afstand. De Afdeling merkt op dat niet kan worden gezegd dat deze curve een robuuste wetenschappelijke basis heeft, maar ziet hierin geen aanleiding dat deze geen deugdelijke grondslag is.

Het onderzoek waarnaar in de uitspraak van 6 juni 2018 wordt verwezen gaat uit van 75% driftreductie, die op grond van het Activiteitenbesluit verplicht is, waarna daarbovenop met een afschermdende voorziening een driftreductie van 99% bereikt kan worden. In de betreffende uitspraak staat beschreven dat een afschermdende voorziening met een driftreductie

van 99% haalbaar is. In het locatiespecifieke onderzoek waarnaar in de betreffende uitspraak wordt verwezen zijn verschillende voorbeelden van afscherpende voorzieningen opgenomen. Die voorbeelden zijn als bijlage bij de voorliggende memo gevoegd.

Een afscherpende voorziening met een driftreductie van 99% is in het bestemmingsplan waarover de Afdeling op 6 juni 2018 uitspraak heeft gedaan middels een voorwaardelijke verplichting geborgd. In haar uitspraak wijzigt de Afdeling deze voorwaardelijke verplichting in het volgende:

“Het gebruik van de gronden ten behoeve van een plattelandswoning is niet eerder toegestaan dan nadat ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch met waarden - afscherming drift’ een voorziening wordt aangebracht, in stand gehouden en onderhouden met een hoogte van 1 meter hoger dan de op 1 mei van elk jaar gemeten maximale hoogte van de fruitbomen binnen 50 meter vanaf het plangebied, doch minimaal 4,5 meter en die tot 99% driftreductie leidt.”

Naast de verplichting tot het de realisatie van een afscherpende voorziening is een voorwaardelijke verplichting opgenomen waarin verblijf (gedurende de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen) binnen een zone van 5 m aan de ‘gevoelige’ zijde van de afscherpende voorziening verboden wordt, evenals het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in deze zone. Het oorspronkelijke inrichtingsplan voor de camping voorziet al in deze zone van 5 meter.

Om rekening te kunnen houden met de mogelijke situatie dat er op de gronden grenzend aan het beoogde kampeerterrein aan de Rijsbruggerweg 2 een fruitboomgaard aanwezig is, kan in de planregels van het bestemmingsplan, dat de uitbreiding van het kampeerterrein mogelijk maakt, een vergelijkbare voorwaardelijke verplichting als in de uitspraak van Afdeling van 6 juni 2018 opgenomen worden. Op die manier is geborgd dat er een driftreductie van 99% optreedt. Daarmee is een aanvaardbaar woon- en leefklimaat op het beoogde kampeerterrein (lees: recreatieverblijf) publiekrechtelijk verzekerd en is er geen sprake van een beperking van de agrarische bedrijfsvoering op aangrenzende gronden.

Maatregelen en voorwaardelijke verplichting

Zoals onder ‘Spuitzone boomgaard’ is uiteengezet kan met het treffen van maatregelen rekening gehouden worden met de mogelijke situatie dat een fruitboomgaard aanwezig is op de aangrenzende gronden. Deze maatregelen betreffen een afscherpende voorziening en een zone van 5 m vanaf de afscherpende voorziening waarin niet verbleven mag worden. Deze maatregelen dienen toegepast te worden wanneer er een fruitboomgaard waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast. De openheid van het gebied is waardevol. In het bestemmingsplan wordt deze openheid ook nagestreefd en geborgd. Het geniet dan ook niet de voorkeur al direct, zonder de aanwezigheid van een boomgaard, te voorzien in een afscherpende voorziening. De volgende bepaling kan hiertoe opgenomen worden in de planregels:

- a. *Het gebruik van de gronden ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - spuitzone’ (een zone van 50 m op de verbeelding gelegen in de bestemming ‘Recreatie’) ten behoeve van het gebruik als bedoeld in lid 3.1 (bestemming ‘Recreatie’) is niet eerder toegestaan dan ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - afscherming drift’ een voorziening aangebracht, in stand gehouden en onderhouden wordt, met een hoogte van 1 m hoger dan de op 1 mei gemeten maximale hoogte van fruitbomen binnen 50 m vanaf de*

aanduidingsgrens 'specifieke vorm van recreatie - afscherming drift', die tot 99% driftreductie leidt;

- b. Het bepaalde onder a is niet van toepassing indien 50 m vanaf de aanduidingsgrens 'specifieke vorm van recreatie - spuitzone' geen fruitteelt plaats heeft waar chemische gewasbeschermingsmiddelen worden toepast;
- c. Het gebruik van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - vrije zone' ten behoeve van het gebruik als bedoeld in lid 3.1 (bestemming 'Recreatie') is niet toegestaan;
- d. Het bepaalde onder c is niet van toepassing indien 50 m vanaf de aanduidingsgrens 'specifieke vorm van recreatie - vrije zone' geen fruitteelt plaats heeft waar chemische gewasbeschermingsmiddelen worden toepast.

De navolgende afbeelding laat het principe van de bovenstaande regeling zien.

De regeling werkt als volgt:

In de zone van 50 m mag niet gerecreëerd worden indien de 'afscherming drift' niet is gerealiseerd. Van de 'afscherming drift' mag worden afgezien indien op het naast gelegen agrarisch landschap geen productieboomgaard aanwezig is. Indien deze productieboomgaard wordt ingeplant, ontstaat direct het verbod om in de 50 m zone te recreëren. Dit verbod kan verkleind worden tot de vrije zone van 5 m indien een 'afscherming drift' wordt gerealiseerd. Op deze wijze blijven de gebruiksmogelijkheden van het agrarisch landschap in stand en kan, na het treffen van maatregelen indien een productieboomgaard aanwezig is, de camping toch uitgebreid worden.

IMPRESSIES AFSCHERMING

In deze bijlage wordt een impressie gegeven van de afschermende constructie. Die bestaat in hoofdzaak uit verticale staanders met daartussen een draagstructuur waartegen of waaraan een dichte synthetische of van natuurlijke materialen vervaardigde laag wordt bevestigd. Deze (geweven) laag dient voor de afscherming van drift waarbij de dikte van de barrière laag en/of lagen het benodigde rendement oplevert.

Hierna is een afbeelding opgenomen van de draagstructuur, bestaande uit houten palen en windgaas dat is opgehangen aan een horizontale staaldraad. Ook bestaan er draagstructuren waarvan het frame en rasterhekwerk van metaal zijn. Aan of tussen deze constructie worden dan de verder benodigde doeken of folies bevestigd.

De schermen van de draagconstructie kunnen ook bestaan uit natuurlijke materialen zoals wilgentenen, riet of bamboe.

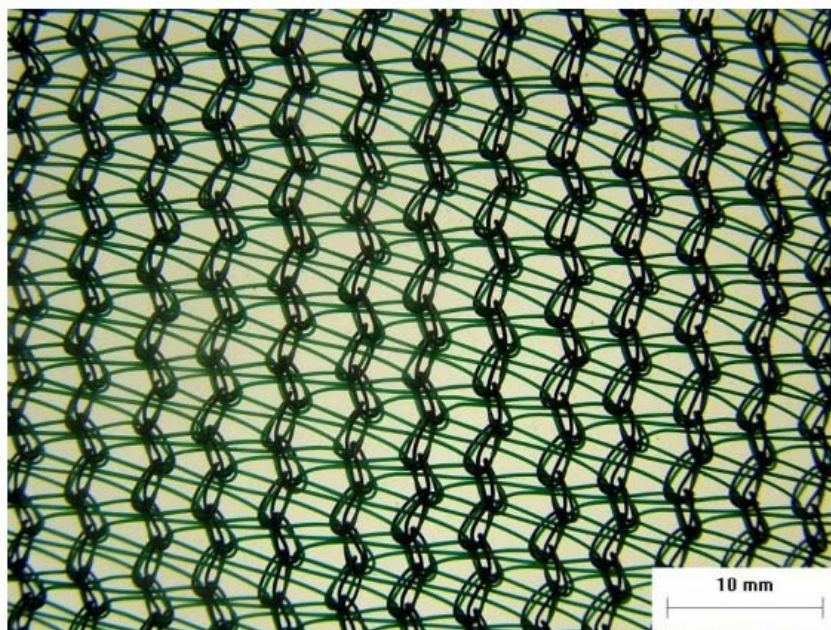

Afscherming van staal waarbij de ruimte tussen het gaas is opgevuld met lavasteen. Door de openruimtes en porositeit van de lavastenen is er sprake van een hoge oppervlaktestructuur. Die eigenschap houdt een hoge filterende werking in. In het midden van de constructie kan zo nodig een geotextiel worden verwerkt om de gewenste dichtheid te verkrijgen.

Kunststof net

Onderstaand is een afbeelding opgenomen van een plastic net met een dichtheid van circa 50% dat gebruikt wordt in de druiventeelt. Een dergelijk net wordt met een kleine tussenruimte in 2 lagen aangebracht ten behoeve van driftreductie. Dergelijke netten of netten met een grotere dichtheid kunnen verwerkt worden in de afscherming.

Hedera (klimop)

Vanwege visuele aspecten en/of landschappelijke inpassing kan tegen de draagconstructie groenblijvende beplanting worden aangebracht. Klimop heeft daarbij als voordeel dat het een hoge oppervlaktestructuur heeft, tot meer dan 500 m²/m². Aangezien klimop ook in de winter blad houdt, kan klimop op zichzelf al zorgen voor voldoende bescherming tegen drift. Omdat het enige tijd duurt voordat de planten voldoende hoog en dicht zijn, wordt klimop meestal in combinatie met een kunstmatige afscherming ingezet.

Zelfdragende constructies

Hierboven een scherm van gegalvaniseerd staal met lavasteen en begroeid met wingerd (niet groen blijvend). De afbeelding hierna laat een modulaire (flexibele) constructie zien van draadkorven die zijn bekleed met kokosmatten en gevuld met grond. De klimopplanten zijn in de losse elementen aangebracht volgens het principe van een “groene wand”.

